

DET KONGELIGE
OLJE- OG ENERGIDEPARTEMENT

Ifølge liste

Deres ref

Vår ref

Dato

17/61

4. mai 2017

Kilandsfoss AS. Endring av vilkår i tillatelse til bygging av Kilandsfoss kraftverk i Arendalsvassdraget, jf. kgl.res. 8. mars 2013

Innledning og bakgrunn

Arendals Fossekompani ASA (AF) eier og driver kraftverkene Flatenfoss og Bøylefoss i nedre del av Arendalsvassdraget. Mellom de to kraftverkene ligger Kilandsfoss, og AF søkte om konsesjon for bygging av Kilandsfoss kraftverk for å utnytte fallet mellom de to kraftverkene. For å oppfylle kravene i industrikonsesjonsloven om offentlig eierskap for erverv av fallrettighetene, stiftet Froland kommune, Åmli kommune og AF selskapet Kilandsfoss AS med formål å bygge, eie og drive Kilandsfoss kraftverk.

Konsesjon for bygging av Kilandsfoss kraftverk i Arendalsvassdraget ble gitt ved kgl.res. 8. mars 2013. Konsesjonen ble tildelt det nystiftede selskapet. Konsesjonen gir rett til å utnytte det vesentligste av fallet mellom Flatenfoss og Bøylefoss, og vil bli et rent elvekraftverk som vil nyttiggjøre seg av øvrige reguleringer i vassdraget. Reguleringskonsesjonene i vassdraget er gitt til Arendals Vasdrags Brugseierforening, og det er totalt 17 magasiner som samtlige ligger ovenfor Kilandsfossen. Kraftverket skal gi en årlig produksjon på om lag 38,5 GWh.

I brev av 21.4.2016 har Kilandsfoss AS søkt om endring av konsesjonsvilkårene post 1 *Reguleringsgrenser og vannslipp*.

Nærmere om søknaden

Konsesjonsvilkårene post 1 fastsetter reguleringsgrenser og plikt til vannslipping. Konsesjonæren plikter å slippe en minste vannføring i Kilandsfossen på 25 m³/s mellom kl. 09.00 og 20.00 i tiden 1. juni til 31. august. Den pålagte minste vannføringen er i hovedsak

Postadresse
Postboks 8148 Dep
0033 Oslo
postmottak@oed.dep.no

Kontoradresse
Akersgata 59
oed.dep.no

Telefon*
22 24 90 90
Org no.
977 161 630

Avdeling
Energi- og
vannressursavdelingen

Saksbehandler
Anne Haug
22 24 69 23

begrunnet ut fra hensynet til padleinteressene og skal ifølge konsesjonen slippes fra ett av løpene like vest for den planlagte kraftstasjonen.

Det søkes om endring av slipp av minstevannføring og etablering av en ny padletrasé. Den omsøkte endringen er utarbeidet i fellesskap med Nidelva Padleklubb.

Grunnet praktiske utfordringer rundt vannslippsordningen, samt for bedre å kunne tilrettelegge for og ivareta padleinteressenes behov og sikkerhet, søkes om slipp av minstevannføring og etablering av ny padletrasé i et naturlig bekkeleie i større avstand fra kraftverket. I stedet for et fast vannvolum innen bestemt tidsrom, ønskes bruk av "vannkonto" hvor padleklubben kan bestille vannslipp etter padleaktivitetenes behov.

Den nye padletraseen krysser Kilandsområdet på skrå og munner ut om lag 100 m nedenfor kraftverkets utløp. Det er i gjeldende konsesjon ikke stilt krav om minstevannføring i denne bekken og i opprinnelig plan er det lagt opp til en sperredam for å hindre vannføring her. Det vil være nødvendig med noen mindre terrenginngrep i og rundt bekken, men målet er at området skal fremstå som et attraktivt turområde også etter utbyggingen.

Saksbehandlingen

NVE har behandlet saken og sendt en innstilling datert 6.1.2017 til departementet.

Konsesjon til utbygging av Kilandsfoss ble gitt i mars 2013. Konsesjonen er gitt etter vannressursloven, men saken ble behandlet som et vannkraftverk med produksjon over 40 GWh, jf. vannressursloven § 19 annet ledd. For slike kraftverk gjelder flere av særreglene i vassdragsreguleringsloven (vregl.) i stedet for vannressurslovens egne bestemmelser.

Bestemmelsen i vl. § 28 om omgjøring gjelder ikke for tiltak som er behandlet etter vassdragsreguleringslovens regler. I stedet gjelder vregl. § 10 nr 3 annet ledd om endring av "betingelser" (vilkår) etter søknad fra konsesjonæren. Myndigheten til å endre vilkår er delegert til Olje- og energidepartementet.

Selv om det ikke skal foretas noen konsesjonsvurdering og gis ny konsesjon etter vassdragslovgivningen, må endring av et konsesjonsvilkår likevel vurderes utfra de virkninger endringen kan få for allmenne eller private interesser i vassdraget. Når konsesjonen ble gitt i 2013 ble det foretatt en egen vurdering om kunnskapsgrunnlaget var tilfredsstillende i lys av naturmangfoldlovens krav. Etter NVEs vurdering er kunnskapsgrunnlaget i saken tilstrekkelig til å kunne behandle søknaden uten å måtte gjøre noen nye naturfaglige undersøkelser i influensområdet. Departementet er enig i dette.

Søknaden og NVEs innstilling

Konsesjonæren har hatt noen tekniske utfordringer i forbindelse med detaljplanleggingen av kraftverket. I følge det som oppgis i søknaden skyldes dette:

- Perioden for vannslippet er den perioden hvor det hyppigst forekommer minstevannføring i elva, dvs. 40 m³/s. For å kunne utnytte resterende vannføring må man installere et mindre aggregat enn det man normalt ville installere, med de merkostnader dette innebærer

- Flomberegningene for Arendalsvassdraget er oppdatert og disse gir vesentlig høyere flomvannføring enn på tidspunktet da konsesjonssøknaden ble utarbeidet. De planlagte overløpstersklene må derfor erstattes av store gummiluker. Dette kompliserer slipp av 25 m³/s vann i ett av løpene.

I dialog med berørt grunneier og Nidelva Padleklubb har konsesjonæren utarbeidet et alternativ som de mener ivaretar intensjonen med gjeldende vilkår om vannslipp. De omsøkte endringene er etablering av padletrasé i en bekk hvor både inntak og utløp bli liggende i trygg avstand fra kraftverket, og slipp av minstevannføring i bekken ved bruk av en "vannkonto" slik at padleklubben kan bestille vannslipp utfra behov i stedet for at konsesjonæren er pålagt fast slipp av minstevannføring i et bestemt tidsrom.

Padleforeningen mener at omsøkte endringer i stor grad vil ivareta og videreføre padleinteressene i området ved at det bygges et anlegg ved å modifisere og bearbeide et naturlig elveløp. Målet er å gi maksimal padleteknisk utnyttelse av vannet og få mulighet for variert vanskelighetsgrad ved å regulere mengden vann som slippes. Padleklubben anser et slikt anlegg å være en bedre løsning enn å slippe vann slik gjeldende vilkår beskriver. Det foreligger en privatretslig avtale mellom Nidelva Padleklubb og Kilandsfoss AS om etablering og bruk av padleanlegget i tilknytning til kraftverket.

NVE mener at padleklubben har best faglig kunnskap til å vurdere i hvilket løp minstevannføringen skal slippes. NVE mener at et padleanlegg slik det er skissert i søknaden vil kunne bidra til å styrke padlemiljøet rundt Kilandsfossen og være et positivt bidrag til friluftslivet i området. Det foreslås bruk av en vannkonto hvor padleklubben kan bestille tapping av vann etter behov. Det er foreslått å slippe maksimalt 15 m³/s i inntil 1012 timer årlig ved å benytte en senkbar luke i traseen. Det vil innebære mindre volum på slippet, men like mange timer med vann til disposisjon og valgfritt tidsrom sammenlignet med fastsatt vilkår. Produksjonen i kraftanlegget vil med dette øke med om lag 0,5 GWh/år.

NVE mener imidlertid at noe av vannet på vannkontoen bør slippes i sommermånedene for å ivareta de uorganiserte padlerne og øvrige friluftsinnteresser. Etter dialog med både søker og Nidelva Padleklubb foreslår NVE en minstevannføring på 2 m³/s i tidsrommet 1. juni – 31. august mellom kl. 12.00 og 20.00. Dette utgjør om lag 10 % av den totale vannmengden på vannkontoen. Padleklubben skal selv kunne disponere den resterende vannmengden slik de ønsker.

Dersom Nidelva padleklubb blir nedlagt eller på noen måte opphører å eksistere, overdras retten til å disponere fastsatt "vannkonto" i første omgang til Norges Padleforbund (NPF). NVE kan etter søknad overdra denne retten til andre.

NVEs forslag til vilkår:

"1. Reguleringsgrenser og vannslipping

Overvann Kilandsfoss benyttes som inntaksmagasin til Kilandsfoss kraftverk med høyde på overløpsterskler på kote 126,73 målt i SK-høyder. Konsesjonæren plikter å slippe følgende minstevannføring i etablert padletrasé sør for kraftstasjonen:

I tiden 01.06 – 31.08: 2 m³/s mellom kl. 12.00 og 20.00

Ved enighet mellom partene kan minstevannføringen i den fastsatte tidsperioden endres for å tilpasses anlegget, forutsatt at padleinteressene ivaretas.

Nidelva padleklubb får videre disponere en "vannkonto" hvorfra de kan bestille vannslipp via en senkbar luke i henhold til padleaktivitet. Tappingen skal tilsvare et maksimalt vannforbruk på 15 m³/s i inntil 1012 timer per år, fratrullet pålagt minstevannføring på 2 m³/s i angitt tidsperiode ovenfor. Vannkontoen skal kunne benyttes til ethvert tidspunkt, uavhengig av tid på året og time i døgnet.

Viser det seg at slippingen etter dette reglement medfører skadelige virkninger av omfang for allmenne interesser, kan Kongen uten erstatning til konsesjonæren, men med plikt for denne til å erstatte mulige skader for tredjemann, fastsette de endringer i reglementet som finnes nødvendige. Ekspropriasjonsskjønn kan ikke påbegynnes før reglementet er fastsatt."

Departementets vurdering

Hensynet til padleinteressene i Kilandsfossen var et svært sentralt tema i vurderingen av konsesjonsspørsmålet og for utformingen av konsesjonsvilkårene post 1 den gang konsesjonen ble gitt.

Under departementets bemerkninger i den kongelige resolusjonen pkt. 6.6 *Hensyn til landskap og friluftsliv – herunder padleinteresser* heter det:

"NVE mener at et slipp på 25 m³/s i ett av løpene vil ivareta padlemulighetene i det aktuelle løpet i tilstrekkelig grad. I og med minstevannføringen kun vil være av hensyn til padleinteressene (understreking her) mener NVE at kravet også kan gjelde mellom kl. 09.00 og 20.00 i tiden 1. juni – 31. august. NVE mener at et slikt minstevannføringspålegg ligger innenfor hva utbygger bør kunne akseptere av produksjonstap. Departementet er enig i dette og slutter seg til NVEs forslag.

(. . .)

Departementet finner ikke grunnlag for å pålegge bygging av et kunstig anlegg. Bygging av et slikt anlegg må eventuelt baseres på avtale mellom de berørte parter, og det må søkes om de nødvendige tillatelser."

Åmli kommune er positiv til tiltaket og anbefaler at de omsøkte endringene av konsesjonsvilkårene blir innvilget. Fylkeskommunen mener det er svært positivt at man kan finne bedre løsninger for padleinteressene, men bemerker også viktigheten av at området rundt padletraseen blir tilrettelagt for allmennheten. Fylkesmannen i Aust- og Vest Agder påpeker at tiltaket ikke bør få negative effekter for fisk, og viser til fiskens muligheter til to-veis vandring.

I forbindelse med tidligere konsesjonsbehandling er det gjort naturfaglige undersøkelser i området som konkluderer med at tiltaket ikke vil påvirke biologiske verdier vesentlig. Departementet bemerker at gjeldende minstevannføringsslipp er fastsatt av hensyn til padleinteressene og friluftslivet, og ikke av hensyn til naturmangfoldet. Tiltaket synes ikke å være strid med forvaltningsmålet for arter eller økosystemer, jf. naturmangfoldloven §§ 4 og 5.

Olje- og energidepartementet legger vekt på at et padleanlegg som omsøkt vil være til fordel for padle- og friluftsjakter i dette området. Den omsøkte endringen/tiltaket antas ikke å ville være til skade og ulempe for noen øvrige allmenne og private interesser som blir berørt i vassdraget. Produksjonen i Kiandsfoss kraftverk vil samtidig øke noe uten at tiltaket får økte eller endrede negative konsekvenser for miljø eller naturverdier. Departementet bemerker at både kommunen og fylkeskommunen er positive til de endrede planene og at planprosessen har inkludert grunneier. Det vises til at det også foreligger en privatrettslig avtale mellom Nidelva Padleklubb og Kilandsfoss AS om etablering og bruk av padleanlegget, samt økonomiske forhold.

Konklusjon

I medhold av vassdragsreguleringsloven § 10 nr. 3 annet ledd og fullmakt gitt ved kgl.res. 25.8.2000 endres vilkårene post 1 *Reguleringsgrenser og vannslipping* i konsesjon for Kilandsfoss kraftverk fastsatt ved kgl.res. 8. mars 2013.

Departementet har gjort noen språklige endringer i NVEs forslag til vilkår. Departementet finner at selve pålegget om å bygge et padleanlegg bør tas inn i vilkåret. Bestemmelsen om at ekspropriasjonsskjønn ikke kan påbegynnes før reglementet er fastsatt, tas ut.

Vilkåret endres som følger:

"Overvann Kilandsfoss benyttes som inntaksmagasin til Kilandsfoss kraftverk med høyde på overløpsterskler på kote 126,73 målt i SK-høyder.

Det skal bygges et naturlig padleanlegg ved å modifisere og bearbeide en bekk/et naturlig elveløp sør for kraftstasjonen. Konsesjonæren plikter å slippe følgende minstevannføring i padletraseen:

I tiden 1. juni – 31. august: 2 m³/s mellom kl. 12.00 og 20.00.

Ved enighet mellom partene kan minstevannføringen i den fastsatte tidsperioden endres for å tilpasses anlegget, forutsatt at padleinteressene ivaretas.

Nidelva padleklubb får videre disponere en "vannkonto" hvorfra de i henhold til padleaktivitet, kan bestille vannslipp via en senkbar luke i etablert padletrasé. Tappingen skal tilsvare et maksimalt vannforbruk på 15 m³/s i inntil 1012 timer per år, fratrasket pålagt minstevannføring som angitt ovenfor. Vannkontoen skal kunne benyttes til ethvert tidspunkt, uavhengig av tid på året og time i døgnet.

Viser det seg at slippingen etter dette reglementet medfører skadelige virkninger av omfang for allmenne interesser, kan Kongen uten erstatning til konsesjonæren, men med plikt for denne til å erstatte mulige skader for tredjemann, fastsette de endringer i reglementet som finnes nødvendige."

Dersom Nidelva padleklubb blir nedlagt eller på noen måte opphører å eksistere, overdras retten til å disponere fastsatt "vannkonto" i første omgang til Norges Padleforbund (NPF). NVE kan etter søknad overdra denne retten til andre.

Øvrige vilkår

Det har blitt enkelte endringer i øvrige standardvilkår siden konsesjonen ble gitt i mars 2013, og NVE har foreslått disse oppdatert til dagens standard. Endring av vilkår i medhold av vregl. § 10 nr. 3 annet ledd er ikke å regne som en revisjon av konsesjonen, jf. § 10 nr. 3 første ledd. Vilkårene for konsesjonen kan tas opp til alminnelig revisjon etter 30 år, jf. vilkårene post 2. Departementet finner derfor ikke at det skal foretas noen oppdatering eller revisjon av de øvrige vilkårene.

Hvis det gis ervervskonsesjon samtidig med en konsesjon etter vannressursloven, eller det eksisterer en gjeldende ervervskonsesjon med vilkår om konsesjonsavgifter fra før, skal det ikke settes vilkår om konsesjonsavgifter i konsesjonen etter vannressursloven. I tillatelsen til utbygging, jf. kgl.res. 8. mars 2013, ble det gitt konsesjon til å erverve fallrettigheter i Kilandsfossen og fastsatt eget vilkårssett i medhold av ervervsloven. Det er her fastsatt vilkår om konsesjonsavgifter i ervervsvilkårene post 2. I konsesjonsvilkårene etter vannressursloven er det ved en feil blitt fastsatt et vilkår om konsesjonsavgifter, jf. vannressursvilkårene post 3. Olje- og energidepartementet gjør oppmerksom på at konsesjonæren kan se bort fra dette vilkåret.

Med hilsen

Trond Ulven Ingvaldsen (e.f.)
avdelingsdirektør

Anne Haug
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer

Kopi:
NVE

Adresseliste:

Arendal Fossekompani ASA

Froland kommune

Åseral kommune